

Historický atlas měst České republiky, pokračování projektu v letech 2009 – 2012

Grant GA ČR 404/09/0897.

Historický atlas měst České republiky je od roku 1994 součástí evropského projektu historických atlasů k srovnávacím dějinám měst, připravovaných pod záštitou Commission internationale pour l'histoire des villes. V roce 2004 získal Cenu za výzkum ministryně školství, mládež a tělovýchovy, v roce 2005 Cenu Kartografické společnosti České republiky Mapa roku 2004 v kategorii Atlasy, soubory a edice map. Dosud bylo vydáno 18 svazků, 2 jsou v tisku a v přípravě; jde o soubor měst rozdílné velikosti, způsobů založení i topografie. Výrazným rysem Historického atlasu měst České republiky je jeho transdisciplinární charakter. Atlas shrnuje a prezentuje dějiny měst v historických, urbanistických, hospodářských, regionálních, demografických, politických i kulturních souvislostech.

Projekt v letech 2009-2012 pokračuje jako grant GA ČR 404/09/0897 dokončením atlasových svazků pro modelové aglomerace Opava a Praha-Královské Vinohrady a zpracováním svazků Kutná Hora, Mikulov, Praha-Smíchov a Kadaň. Dokončený a připravovaný počet svazků již umožňuje komparativní výzkum urbanizačního procesu v Česku, střední Evropě a vybraných částech evropského kontinentu od středověku do současnosti. Na řešení projektu se podílejí Eva Chodějovská, Eva Semotanová, Robert Šimůnek a Josef Zemlička.

Odborníci mnoha společenských i přírodních disciplín využívají ke studiu staré mapy a plány, vydávané v černobílých i barevných reprodukcích v Historickém atlasu měst České republiky. Jde zejména o odborníky z oblasti dějin kartografie, historické geografie včetně místopisu a problematiky názvosloví, environmentálních dějin, dějin měst, urbanismu a architektury a ovšem památkové péče. Mapová část dosud vydaných svazků Historického atlasu měst České republiky tvoří poměrně početný a hodnotný soubor jinak obtížně publikovatelných reprodukcí kartografických děl a počítačových rekonstrukcí vybrané tematiky, s níž je možné při výzkumu měst pracovat.

V oblasti aplikovaného výzkumu lze systematicky využívat svazky atlasu v památkové péči, k aktivní ochraně, rekultivaci a tvorbě krajiny a k jejímu udržitelnému rozvoji (zejména krajinné plánování, ochrana historické krajiny, tvorba urbanizovaného prostoru v krajině, obnova historických komunikací a zeleně, tvorba krajiny pro sanace po těžbě aj.). Představitelé samosprávy vítají Historický atlas měst nejen jako vhodnou a hodnotnou prezentaci svého města, ale také jako podklad pro tvorbu územních plánů a další praktické otázky městského urbanismu a architektury.

Do projektu je formou konzultací a sběru materiálů zapojena řada spolupracovníků z regionů. Atlas tak napomáhá k prohloubení studia regionů a regionalistiky, ke zvýšení prestiže regionálních dějin a umožňuje šíření poznatků o vývoji městských obcí na mapách a plánech do škol i mezi laickou veřejnost (o prestiži řady Historický atlas měst ČR svědčí nejen zájem místních samosprávných orgánů, ale i skutečnost, že město Chomutov a Plzeň se rozhodlo vydat svůj atlas v rámci řady vlastním nákladem (Chomutov sv. 16, 2007, Plzeň sv. 21, 2009). Jednotlivé svazky jsou průběžně prezentovány v regionálním denním tisku, rozhlase, v lokálním a v některých případech i celostátní televizním vysílání (Česká televize). Na základě vědomí o atlasových svazcích v širší veřejnosti poskytuje pracovní tým řadu konzultací k dějinám měst a městské krajiny a poskytuje k využití prameny z Mapové sbírky Historického ústavu AV ČR, v. v. i., Praha.

Eva Semotanová